

STANISŁAW LEM

SOLARIS

≡ KNIHA ZLIN

Solaris

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

 KNIHA ZLIN

Tomasz Lem
Solaris – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

STANISŁAW LEM

SOLARIS

V devatenáct hodin palubního času jsem prošel kolem lidí obklopujících šachtu a sestoupil po kovových příčkách do kapsle. Místa v ní bylo jen na zvednutí loktů. Po zasunutí koncovky do ústí trubice vyčnívající ze stěny se skafandr nafoukl a od toho okamžiku jsem se už nemohl pohnout. Stál jsem – vlastně visel – ve vzduchovém lůžku, spojeném do jednoho celku s kovovým obalem.

Zvedl jsem zrak a vypouklým průzorem spatřil stěny šachty a vysoko nad nimi skloněný Moddardův obličej. Ten však okamžitě zmizel a nastala tma, protože shora šachtu zakryli těžkým ochranným poklopem. Uslyšel jsem osmkrát opakovaný svist elektromotorů dotahujících šrouby. Potom syčení vzduchu napouštěného do tlumičů. Oči si zvykaly na tmu. Už jsem viděl nazelenale světélkující obrys jednoho ciferníku.

„Jsi připraven, Kelvine?“ ozvalo se ve sluchátkách.

„Připraven, Moddarde,“ odvětil jsem.

„O nic se nestarej. Stanice si tě převezme,“ řekl. „Šťastnou cestu!“

Než jsem stačil odpovědět, nahoře něco zaskřípalo a kapsle se otrásla. Reflexivně jsem napjal svaly, ale nic se nestalo.

„Kdy odstartuji?“ zeptal jsem se a uslyšel šelest, jako by na membránu padala zrníčka jemného písku.

„Už letíš, Kelvine. Hodně zdaru!“ odpověděl blízký Moddardův hlas. Než jsem tomu stačil uvěřit, přímo před mým obličejem se rozevřela široká spára, kterou jsem spatřil hvězdy.

Marně jsem se pokoušel najít alfu Vodnáře, k níž odlétal Prometheus. V těchto končinách Galaxie mi obloha nic neříkala, neznal jsem žádné souhvězdí, v úzkém okénku jiskřil jen prach. Čekal jsem, kdy pohasne první hvězda, ale promeškal jsem to. Začaly jen slábnout a mizet v rudnoucím pozadí. Pochopil jsem, že už jsem v horních vrstvách atmosféry. Nehybný, obklopený vzdušnými polštáři, jsem viděl přímo před sebe. Ještě pořád jsem postrádal obzor. Letěl jsem a letěl, vůbec to nevnímал, pouze pomalu a úskočně začalo mé tělo zalévat horko. Venku se ozvalo tiché, ale pronikavé skřípání jako při tření kovu o mokré sklo. Nebýt čísel přeskakujících na ciferníku, vůbec bych si neuvědomil rychlost pádu. Hvězdy už zmizely docela. Průzor zaplňoval rudý jas. Slyšel jsem dusot vlastního tepu, tváře mě pálily, hrdlo ovíval studený dech klimatizace; litoval jsem, že se mi nepodařilo zahlédnout Promethea – když automat otevřel průzor, byl už mimo dohled.

Kapsle se zatřásla jednou a podruhé, začala nesnesitelně vibrovat: chvění proniklo všemi izolačními vrstvami i vzduchovými polštáři a vtrhlo do mého těla – světélkující obrys ciferníku se rozmazal. Pohlížel jsem na to beze strachu. Nepřiletěl jsem z takové dálky proto, abych zahynul u cíle.

„Stanice Solaris,“ pronesl jsem. „Stanice Solaris, stanice Solaris! Udělejte něco. Zřejmě ztrácím stabilitu. Stanice Solaris, přilétám. Příjem.“

Opět jsem promarnil důležitý okamžik, kdy se objevila planeta. Rozprostřela se obrovská a plochá; z rozměrů šmouh na jejím povrchu jsem pochopil, že jsem ještě daleko. Vlastně – vysoko, protože jsem už minul onu nepostřehnutelnou hranici, kde se vzdálenost od nebeského tělesa mění ve výšku. Padal jsem. Pořád jsem padal. Nyní jsem to vnímal i se zavřenýma očima. Okamžitě jsem je však otevřel, protože jsem chtěl vidět co nejvíc.

Počkal jsem několik desítek sekund ticha a obnovil výzvu. Ani tentokrát jsem nedostal odpověď. Ve sluchátkách se pouze opakovaly salvy atmosférických výbojů. Jejich pozadí tvořil šum, tak hluboký, jako by byl hlasem samotné planety. Oranžovou oblohu v průzoru zatáhlo bělmo. Jeho sklo potemnělo; bezděčně jsem se schoulil, pokud to dovolila pneumatická pouta, v následující vteřině jsem však pochopil, že jsou to mraky. Jejich vrstva vylétla do výše, jako by ji kdosi odfoukl. Letěl jsem dál, jednou na slunci, jindy ve stínu, kapsle se otáčela podél svislé osy a obrovský, zbytnělý sluneční kotouč mi proplouval před tváří, vycházel vlevo a zapadal vpravo. Náhle mi do toho šumu a praskání začal přímo do ucha promlouvat vzdálený hlas:

„Stanice Solaris přistávajícímu, stanice Solaris přistávajícímu. Všechno v pořádku. Jste pod kontrolou stanice. Stanice Solaris přistávajícímu, připravte se na přistání v okamžiku nula, opakuji, připravte se na přistání v okamžiku nula, pozor, začínám. Dvě stě padesát, dvě stě čtyřicet devět, dvě stě čtyřicet osm...“

Jednotlivá slova oddělovala kratičká mňouknutí, dokazující, že nemluví člověk. To bylo přinejmenším divné. Normálně při příletu někoho nového, navíc přímo ze Země, přiběhne na letiště skoro každý. Nemohl jsem však o tom dlouho přemítat, protože veliký kruh, který kolem mě opisovalo Slunce, se vzepjal i s plochou, k níž jsem letěl; potom následovalo další naklonění, tentokrát na opačnou stranu; když jsem se kolébal jako obří kyvadlo a přemáhal závrať, na ploše planety, zvedající se jako stěna se špinavě fialovými a černými pruhy, jsem spatřil droboučkou šachovnici bílých a zelených teček – orientační značku stanice. Současně něco odskočilo od vršku kapsle – dlouhý náhrdelník prstencového padáku, který se s třeskem prudce zasmítal. V onom zvuku bylo cosi

nevýslovně pozemského – po tolika měsících první šumění opravdového větru.

Všechno probíhalo velice rychle. Dosud jsem pouze věděl, že padám. Teď jsem to uviděl. Zelenobílá šachovnice rychle rostla, už jsem viděl, že je namalována na protáhlém, stříbřitě lesklém velrybím trupu s jehlami radarových antén vyčnívajících z boků a s řadami tmavších oken a že tento kovový kolos nespočívá na povrchu planety, ale visí nad ní, vrhá na inkoustově černé pozadí svůj stín, oválnou, ještě tmavší skvrnu. Současně jsem spatřil pomalu se pohybující fialové brázdy oceánu, mraky s okraji zalitými oslepivým šarlatem rázem vylétly vzhůru, hnědá a oranžová obloha mezi nimi se najednou vzdálila a zploštila a všechno se rozmazalo: dostal jsem se do vývrtky. Než jsem stačil promluvit, krátký úder vrátil kapsli do svislé polohy a v průzoru zajiskřil výbojkovým svitem oceán, zvlněný až ke kalnému obzoru; bzučící lana a prstence padáku se náhle odpoutaly a letěly nad vlnami unášené větrem, kapsle se měkce zhoupala oním zvláštním, pomalým pohybem, obvyklým v umělém silovém poli, a sklouzla dolů. Poslední, co jsem zahlédl, byly mřížové letecké katapulty a síťovaná zrcadla dvou radioteleskopů, zvedajících se do výšky snad několika pater. Kapsle znehybněla s pronikavým skřípnutím oceli narážející pružně na kov, pode mnou se něco otevřelo a kovová skořepina, ve které jsem vzpřímeně trčel, s táhlým zasupěním ukončila svou sto osmdesát kilometrů dlouhou cestu.

„Stanice Solaris. Nula, nula. Přistání skončilo. Konec,“ uslyšel jsem nelidský hlas kontrolní aparatury. Oběma rukama (pocítoval jsem na prsou nejasný tlak a vnitřnosti jsem vnímal jako nepříjemnou zátěž) jsem uchopil rukojeti po stranách a uvolnil kontakty. Zazářil zelený nápis ZEMĚ a stěna kapsle se rozevřela; vzdušné lůžko mě udeřilo do zad, takže jsem musel vykročit, abych zabránil pádu.

S tichým zasyčením, podobným rezignovanému povzdechu, unikl vzduch ze skafandru. Byl jsem volný.

Stál jsem pod stříbřitým trychtýřem, vysokým jako chrámová loď. Po stranách vedly dolů svazky barevných trubek a mizely v kulatých otvorech. Otočil jsem se. Ventilace hučela, jak nasávala zbytky jedovaté planetární atmosféry, která sem při přistávání pronikla. Doutník kapsle, prázdný jako puklá kukla, stál na vršku polokoule zapuštěné do ocelové plochy. Jeho pancíř osmahl do špinavě hnědé barvy. Sestoupil jsem po šikmém můstku. Za ním byla na kov natavena vrstva drsného plastu. V místech, kudy obvykle projížděla kola nosičů raket, se setřel až na holý kov. Ventilátory najednou ztichly a nastalo naprosté ticho. Poněkud bezradně jsem se rozhlížel, čekal na příchod někoho z posádky, ale nikdo se neobjevoval. Pouze neonová šipka ukazovala na nehluchý pohyblivý chodník. Vstoupil jsem na něj. Strop haly půvabnou parabolou splýval dolů a přecházel v rourovitou chodbu. V jejích výklencích se válely hromady lahví na stlačené plyny, nádrže, prstencové padáky, bedny, všechno pohozené bez ladu a skladu. I to mě zaráželo. Pohyblivý chodník končil rozšířením chodby. Tady panoval nepořádek ještě větší. Pod hromadou plechových konví se roztékala kaluž olejovité kapaliny. Vzduch zaplňoval nepříjemný, silný pach. Na různé strany vedly stopy bot, zřetelně otisknuté v té lepkavé kapalině. Mezi plechovkami se válely zmačkané telegrafní pásky, roztrhané papíry a smetí, snad vymetené z kabin. Opět se rozsvítila zelená šipka a nasměrovala mě k prostředním dveřím. Za nimi se otevřela chodba tak úzká, že by se v ní dva lidé vyhnuli jen stěží. Osvětlovala ji stropní okna s čočkovitými skly mířící k obloze. Další dveře, pomalované zelenobílou šachovnicí, byly pootevřené. Vstoupil jsem dovnitř. Polokulovitá kabina měla jedno velké panoramatické okno; za ním planula zamlžená obloha. Dole se tiše přesouvaly tmavé hřbety vln. Ve stěnách byla

spousta pootevřených skříněk s přístroji, knihami, neumytými sklenicemi, zaprášenými termoskami. Na špinavé podlaze stálo pět nebo šest mechanických kráčejších stolků, mezi nimi několik čalouněných křesel s vypuštěným vzduchem, a proto splasklých. Nafouklé bylo jen jedno, s opěradlem sklopeným dozadu, ve kterém seděl malý hubený človíček s obličejem ožehnutým sluncem. Z nosu a lícních kostí se mu slupovala kůže v celých plátech. Poznal jsem ho. Byl to kybernetik Snaut, Gibarianův zástupce. Svého času publikoval několik docela originálních článků v solaristickém almanachu. Dosud jsme se ještě nikdy nesetkali. Měl na sobě síťovanou košili, jejímiž oky pronikaly šedivé chlupy ploché hrudi, a kdysi bílé, na kolenou potřísněné a chemikáliemi propálené plátěné kalhoty s četnými kapsami, jaké nosívají montéři. V ruce držel plastikovou hrušku, jež se používá při pití na lodích bez umělé gravitace. Pohlížel na mě jako zasažený oslepivým světlem. Hruška mu vypadla z prstů a několikrát poskočila jako míček. Vytéklo z ní trošku průzračné tekutiny. Pomalu se mu vytrácela krev z obličeje. Byl jsem příliš překvapen, než abych dokázal promluvit, a celá tato scéna pokračovala, až jeho strach jakýmsi nepochopitelným způsobem přešel i na mě. Vykročil jsem. Schoulil se v křesle.

„Snaute...“ zašeptal jsem. Otřásl se jako po úderu. Pohlédl na mě s nepopsatelným odporem a zachroptěl:

„Neznám tě, neznám tě, co chceš...?“

Rozlitá tekutina se rychle vypařovala. Ucítil jsem vůni alkoholu. Pil? Je opilý? Ale čeho se tak bojí? Pořád jsem stál uprostřed kabiny. Kolena jsem měl měkká, uši jako ucpané vatou. Tlak podlahy pod chodidly jsem stále vnímal jako cosi nejistého. Za vypouklým okenním sklem se jednotvárně vlnil oceán. Snaut ze mě nespouštěl krví podlité oči. Z tváře mu ustupoval strach, nikoli však neskrývaný odpor.

„Co je ti...?“ zeptal jsem se polohlasně. „Jsi nemocný?“

„Staráš se...“ pronesl dutě. „Aha. Chceš se starat, vid? Ale proč o mě? Neznám tě.“

„Kde je Gibarian?“ otázal jsem se. Na okamžik ztratil dech, oči mu opět zeskelnatěly, něco v nich vzplanulo a uhaslo.

„Gi... giba,“ vyjekl, „ne, ne!!!“

Roztrásl se tichým, nesmyslným chichotáním, které znenadání ustalo.

„Přišel jsi za Gibarianem...?“ pronesl skoro klidně. „Za Gibarianem? Co s ním chceš udělat?“

Pohlížel na mě, jako bych ho najednou přestal děsit; v jeho slovech, a ještě víc v tónu hlasu však bylo něco nenávistně urážlivého.

„Co to povídáš...“ vyhrkl jsem omráčeně. „Kde je?“

Strnul.

„Nevíš...?“

Je opilý, napadlo mě. Namol opilý. Zalil mě rostoucí hněv. Vlastně bych měl odejít, ale došla mi trpělivost.

„Vzpamatuj se!“ zařval jsem. „Jak mám vědět, kde je, když jsem před chvílí přiletěl? Co se s tebou děje, Snaute!!!“

Poklesla mu čelist. Opět na okamžik ztratil dech, ale nějak jinak, v očích mu najednou blesklo. Třesoucím se rukama uchopil opěradlo křesla a vstal s takovou námahou, až mu zapraskaly klouby.

„Cože?“ řekl skoro střízlivě. „Přiletěl? Odkud jsi přiletěl?“

„Ze Země,“ odsekl jsem zuřivě. „Možná jsi o ní už slyšel. Ale zdá se, že ne!“

„Ze Ze... nebesa... ty jsi – Kelvin?!“

„Jo. Proč tak zíráš? Co je na tom divného?“

„Nic,“ zamrkal rychle. „Nic.“

Otřel si čelo.

„Omlouvám se, Kelvine, to nic, víš, prostě překvapení. Nečekal jsem tě.“

„Jak to, nečekal? Vždyť jste dostali zprávu už před několika měsíci a Moddard telegrafoval ještě dnes z paluby Promethea...“

„Jistě. Ano... jistě, ale vidíš, že je tady určitý... zmatek.“

„Ovšem,“ odvětil jsem suše. „Je těžké to nevidět.“

Snaut mě obešel dokola, jako by kontroloval můj skafandr, naprosto obyčejný, s hadicemi a kabely na hrudi. Několikrát zakašlal. Dotkl se kostnatého nosu.

„Nechceš se vykoupat? Prospěje ti to – modré dveře naproti.“

„Díky. Znáám stanici.“

„Nemáš hlad?“

„Ne. Kde je Gibarian?“

Přistoupil k oknu, jako by mou otázku neslyšel. Zezadu vypadal mnohem starší. Nakrátko ostříhané vlasy měl šedivé, krk ožehlý sluncem rozbrázdily vrásky hluboké jako sečné rány. Za oknem pableskovaly hřebeny vln, vznášející se a klesající tak pomalu, jako by oceán tuhl. Pohled ven působil dojmem, že stanice se pomaličku přesouvá stranou, jako by sjížděla z neviditelné základny. Potom se vracela k rovnováze a stejně líně se nakláněla na druhou stranu. Zřejmě však šlo o klam. V prohlubních mezi vlnami se hromadily cáry slizké pěny béžové barvy. Na okamžik se mi sevřel žaludek. Strohý palubní řád Promethea mi připadal jako něco drahého, beznadějně ztraceného.

„Poslyš,“ promluvil nečekaně Snaut, „já takhle někdy...“ Otočil se a zamnul nervózně rukama. „Musíš se spokojit s mou společností. Prozatím. Říkej mi Kryso. Znáš mě jenom z fotografie, ale to nevadí, říkají mi tak všichni. Obávám se, že se s tím nedá nic dělat. Když má někdo rodiče s tak nesmírnými aspiracemi, jako jsem měl já, Krysa zní ještě jakž takž...“

„Kde je Gibarian?“ zeptal jsem se znovu umíněně. Zamrkal.

„Lituji, že jsem tě přivítal právě tak. To... není jenom má vina. Úplně jsem zapomněl, tady se toho hodně stalo, víš...“

„To je v pořádku,“ odpověděl jsem, „nechme toho. Co je tedy s Gibarianem? Není na stanici? Někam odletěl?“

„Ne,“ odvětil s pohledem upřeným do kouta zaházeného cívkami kabelů. „Nikam neodletěl. A neodletí. Právě proto... mimo jiné...“

„Cože?“ otázal jsem se. Pořád jsem měl zalehlé uši a připadalo mi, že špatně slyším. „Co to má znamenat? Kde je?“

„Vždyť už víš,“ pronesl docela jiným tónem. Pohlédl mi do očí tak chladně, až mě zamrazilo. Možná byl opilý, ale věděl, co mluví.

„Nestalo se...?“

„Stalo.“

„Nehoda?“

Přikývl. Nejen přikyvoval, současně schvaloval mou reakci.

„Kdy?“

„Dnes ráno.“

Zvláštní, nijak to mnou neotrásl. Celá ta krátká výměna stručných otázek a odpovědí mě uklidňovala svou věcností. Připadalo mi, že už chápu jeho původně tak nepochopitelné chování.

„Jak?“

„Převlékni se, zařid' se a vrať se sem... za... dejme tomu, za hodinu.“

Chvíli jsem váhal.

„Dobrá.“

„Počkej,“ řekl, když jsem zamířil ke dveřím. Zadíval se na mě zvláštním pohledem. Poznal jsem, že mu nejde přes rty to, co chce povědět.

„Byli jsme tři a teď spolu s tebou jsme zase tři. Znáš Sartoria?“

„Jako tebe, z fotografie.“

„Je nahoře v laboratoři a nemyslím, že odtamtud do večera odejde, ale... rozhodně ho poznáš. Kdybys uviděl někoho jiného než mě nebo Sartoria, rozumíš, tak...“

„Tak co?“

Nevěděl jsem, jestli se mi to nezdá. Na pozadí černých vln, krvavě pableskujících v nízkém slunci, usedl do křesla se sklopenou hlavou a hleděl stranou na cívku svinutého kabelu.

„Tak... nedělej nic.“

„Koho mohu uvidět? Ducha?!“ vybuchl jsem.

„Chápu. Myslíš si, že jsem se zbláznil. Ne. Nezbláznil. Nedo-
kážu ti to říct jinak... zatím. Ostatně možná... se nic nestane.
Ale nezapomeň na to. Varoval jsem tě.“

„Před čím? O čem to mluvíš?“

„Ovládej se,“ trval úporně na svém. „Chovej se jako... buď připraven na všechno. Vím, je to nemožné. Přesto to zkus. To je má jediná rada. Jinou neznám.“

„Ale CO uvidím!!!“ skoro jsem vykřikl. Stěží jsem se udržel, abych ho nepopadl za ramena a pořádně jím nezatřásl, když tak seděl s pohledem upřeným do kouta, se zmučeným, sluncem spáleným obličejem, a se zjevným úsilím ze sebe nutil jednotlivá slova.

„Nevím. Do jisté míry to záleží na tobě.“

„Halucinace?“

„Ne. To je – reálné. Neútoč. Nezapomeň.“

„Co to povídáš?!“ pronesl jsem cizím hlasem.

„Nejsme na Zemi.“

„Polytheria? Ale ta se lidem vůbec nepodobají!“ zvolal jsem. Nevěděl jsem, jak ho vytrhnout z toho zahledění na místo, kde jako by četl nesmysl, při kterém tuhla v žilách krev.

„Právě proto je to tak strašné,“ řekl tiše. „Nezapomeň: měj se na pozor!“

„Co se stalo Gibarianovi?“

Neodpověděl.

„Co dělá Sartorius?“

„Přijď za hodinu.“

Otočil jsem se a odešel. Při otvírání dveří jsem na něho ještě jednou pohlédl. Seděl s obličejem v dlaních, malý, schoulený, v potřísněných kalhotách. Teprve teď jsem postřehl, že na zápěstích obou rukou má zaschlou krev.

Rourovitá chodba byla prázdná. Chvíli jsem stál před zavřenými dveřmi a naslouchal. Stěny byly zřejmě tenké, zvenčí doléhalo kvílení větru. Na dveřích byl náplastí přilepený obdélníček papíru a na něm tužkou napsáno ČLOVĚK. Zíral jsem na to naškrábané slovo. Na chvíličku jsem zatoužil vrátit se ke Snautovi, ale pochopil jsem, že to není možné.

V uších mi dosud znělo jeho pomatené varování. Pohnul jsem se a ramena mi klesla pod nesnesitelnou tíhou skafandru. Tíše, jako bych se bezděčně skrýval před neviditelným pozorovatelem, jsem se vrátil do kulaté místnosti s pěti dveřmi. Byly na nich tabulky: Dr. Gibarian, Dr. Snaut, Dr. Sartorius. Na čtvrtých nic. Zaváhal jsem, potom lehce stiskl kliku a pomalu je otevřel. Při otevírání se mě zmocnil pocit hraničící s jistotou, že tam někdo je. Vstoupil jsem dovnitř.

Nebyl tam nikdo. Jen stejné, pouze menší vypouklé okno směřující k oceánu, který se zde – ve slunci – leskl mastně, jako by z vln stékal načervenalý olej. Šarlatové odlesky zalily celý pokoj, podobný lodní kajutě. Na jedné straně stály poličky s knihami a mezi nimi na kardanových závěsech lůžko, nyní připevněné svisle ke stěně, na druhé straně pak spousta skříněk, mezi nimiž visely v niklových rámech lepicí páskou slepené letecké snímky, v kovových držácích baňky a zkusavky ucpané vatou a pod oknem stály ve dvou řadách bílé krabice tak těsně, že se mezi nimi dalo jen stěží projít. Víka některých byla odklopena – zaplňovalo je nejrůznější náradí a plastové hadice.

V obou koutech byly vodovodní kohoutky, digestoř, mrazničky, na podlaze stál mikroskop, který se už nevešel na velký stůl u okna. Když jsem se otočil, hned vedle vstupních dveří jsem uviděl až ke stropu sahající nedovřenou skříň plnou kombinéz, pracovních a ochranných plášťů a prádla na poličkách; mezi antiradiačními holínkami se leskly hliníkové lahve k přenosným kyslíkovým přístrojům. Dva z nich i s maskami visely na pelesti sklopeného lůžka. Všude panoval stejný chaos, úklid jen hrubý, jakoby ve spěchu. Zkoumavě jsem nasál vzduch, ucítil slabou vůni chemikálií a stopu pronikavého pachu – není to chlor? Bezděčně jsem vzhlédl k zamřížovaným ventilačním otvorům v rozích u stropu. Papírové pásy přilepené k jejich rámcům povlávaly na znamení, že ventilátory fungují a zajišťují normální oběh vzduchu. Odnesl jsem knihy, přístroje a nářadí ze dvou židlí do kouta a nacpal je, kam to jenom šlo, až kolem lůžka i mezi skříní a poličkami vznikl poměrně volný prostor. Přitáhl jsem stojací věšák, abych na něj pověsil skafandr, uchopil jsem úchytky zipů, ale hned je pustil. Nějak jsem nenacházel odvahu skafandr svléknout, jako bych se tím stal podivně bezbranný. Ještě jednou jsem přelétl pohledem celý pokoj, zkontroloval, jsou-li dveře dobře zabouchnuté, a protože neměly zámek, po krátkém váhání jsem k nim přitáhl dvě nejtěžší krabice. Když jsem se tak provizorně zabarikádoval, třemi škubnutími jsem se vysvobodil ze své těžké skřípající kukly. Úzké zrcadlo na vnitřní straně skříně odráželo část pokoje. Koutkem oka jsem tam zaznamenal nějaký pohyb, vyskočil jsem, ale byl to jen můj vlastní odraz. Tričko pod skafandrem jsem měl propocené. Svlékl jsem je a odstrčil skříň. Odsunula se a ve výklenku za ní se zaleskly stěny miniaturní koupelny. Na podlaze pod sprchou ležela velká plochá kazeta. Nikoli bez námahy jsem ji přenesl do pokoje. Když jsem ji pokládal na podlahu, víko odskočilo jako na pérech a spatřil jsem přihrádky s podivnými

exponáty: spousta zkarikovaných nebo zhruba sestavených nástrojů z tmavého kovu, částečně podobných těm ve skříňkách. Všechny byly nepoužitelné, nedodělané, oblé, otavené, jako vynesené z požáru. Nejzvláštnější bylo, že stejně deformované byly i keramické, tedy prakticky netavitelné rukojeti. V žádné laboratorní peci nelze dosáhnout jejich teploty tání – snad jen uvnitř atomového reaktoru. Z kapsy svého pověšeného skafandru jsem vytáhl malý detektor radioaktivity, ale když jsem jej přiblížil k těmto troskám, mlčel.

Měl jsem na sobě jen slipy a síťované tričko. Oboje jsem odhodil na podlahu jako hadry a nahý vlezl pod sprchu. Náraz vody jsem pocítil jako úlevu. Poddával jsem se přívalu prudkých horkých proudů, masíroval si tělo, prskal, všechno přímo přehnaně, jako bych vyvrhoval veškerou podivnou a podezřelou nejistotu zaplňující stanici.

Vyhledal jsem ve skříni lehký cvičební úbor, který je možné nosit i pod skafandrem, a přendal do kapes veškerý svůj nepatrný majetek; mezi listy zápisníku jsem ucítil něco tvrdého, bůhvíjak tam zabloudil klíč od mého pozemského bytu. Chvilí jsem ho obracel v prstech a nevěděl, jak s ním naložit. Nakonec jsem ho položil na stůl. Napadlo mě, že možná budu potřebovat nějakou zbraň. Určitě jí nebyl univerzální kapesní nůž, nic jiného jsem však neměl a ještě jsem nebyl v takovém rozpoložení, abych začal hledat paprskomet nebo něco podobného. Usedl jsem na kovovou židličku uprostřed prázdného prostoru, daleko od všeho. Chtěl jsem být sám. S uspokojením jsem zjistil, že mám ještě víc než půl hodiny času; nu což, důslednost při dodržování všech povinností, ať už jsou důležité nebo ne, patří k mé povaze. Ručičky na čtyřiaadvacetihodinovém ciferníku ukazovaly sedm. Slunce zapadalo. Sedm hodin místního času znamená dvacet hodin na palubě Promethea. Na Moddardových obrazovkách se už Solaris musela zmenšit na jiskřičku

a neliší se od hvězd. Ale co je mi do Promethea? Zavřel jsem oči. Vládlo naprosté ticho, pokud nepočítám podivné zvuky v trubkách, ozývající se v pravidelných intervalech. V koupelně tiše kapala voda na porcelán.

Gibarian nežije. Pokud jsem dobře pochopil Snauta, uplynulo od jeho smrti asi dvanáct hodin. Co udělali s tělem? Pohřbili je? Jenže na této planetě to není možné. Hodnou chvíli jsem o tom věčně uvažoval, jako by nebožtíkův osud byl důležitý, ale pak jsem si uvědomil nesmyslnost těchto úvah, vstal jsem a začal přecházet napříč pokojem. Zakopával jsem přitom o rozházené knihy a také o prázdnou turistickou torbu; sehnul jsem se a zvedl ji. Nebyla prázdná. Obsahovala lahev z tmavého skla, tak lehkou, jako by byla z papíru. Zahleděl jsem se skrz ní k oknu do narudlého, špinavou mlhou zakaleného posledního světla západu. Co to se mnou je? Proč se zabývám každým nesmyslem, první bezvýznamnou maličkostí, která mi přijde pod ruku?

Trhl jsem sebou, rozsvítilo se totiž světlo. Pochopitelně, fotobuňka zareagovala na nastávající soumrak. Byl jsem nabit očekáváním, napětí narůstalo tak, že jsem nakonec nechtěl mít za zády prázdný prostor. Rozhodl jsem se s tím bojovat a posunul si židli k poličkám. Vytáhl jsem dobře známý druhý díl staré Hughesovy a Euglovy monografie *Dějiny Solaris*, její silný, tuhý hřbet si opřel o kolena a začal listovat.

K objevu Solaris došlo skoro sto let před mým narozením. Planeta krouží kolem dvou sluncí – červeného a modrého. Víc než čtyřicet let se k ní nepřiblížila žádná kosmická loď. V těch dobách byla Gamowova–Shapleyova teorie o nemožnosti vzniku života na planetách dvojhvězd pokládána za jistotu. Oběžné dráhy jejich planet se neustále mění jako důsledek gravitačních změn probíhajících během nekonečného kolotání hvězdné dvojice.

Vznikající poruchy střídavě zkracují a prodlužují oběžnou dráhu planety a zárodky života, pokud vůbec vzniknou, zaničují v plamenném žáru nebo ledovém chladu. Tyto změny probíhají v obdobích milionů let, v astronomickém či biologickém měřítku (evoluce totiž vyžaduje stamiliony, pokud ne miliardy let) – tedy ve velice krátké době.

Podle původních propočtů se Solaris měla během pěti set tisíc let přiblížit na vzdálenost poloviny astronomické jednotky ke svému červenému slunci a za další milion spadnout do jeho žhavých hlubin.

Avšak už po několika letech se zjistilo, že její oběžná dráha naprosto nevykazuje očekávané změny, že je stejně stabilní jako dráhy planet naší sluneční soustavy.

Došlo tedy k opakování všech pozorování a propočtů, tentokrát už s maximální přesností. Ty však jen potvrdily známou skutečnost, že Solaris má nestabilní oběžnou dráhu.

Solaris tudíž z jedné z několika set každoročně objevovaných planet, zahrnovaných do velkých statistik pouhými několika řádky s prvky jejich pohybu, tenkrát povýšila na těleso, které si zaslouží zvláštní pozornost.

Čtyři roky po tomto objevu ji obletěla Ottenskjoldova výprava, jež zkoumala planetu z Laokoona a dvou doprovodných lodí. Jednalo se o provizorní improvizovaný průzkum, výprava totiž nebyla vybavena k přistání. Na rovníkové a poledníkové oběžné dráhy vypustila větší počet družic, jejichž hlavním úkolem bylo měření gravitačních potenciálů. Byl také prozkoumán povrch planety, téměř úplně pokryté oceánem, i nečetné ploché souše vyčnívající nad jeho hladinu. Jejich celková plocha nedosahuje rozlohy Evropy, přestože průměr Solaris je o dvacet procent větší než průměr Země. Tyto kousky nepravidelně rozestých skal a pouští převládají hlavně na jižní polokouli. Také bylo zjištěno složení atmosféry, docela bez kyslíku, a velice přesně

změřena hustota planety, její albedo a další astronomické údaje. Podle očekávání nebyly nalezeny žádné známky života ani na pevninách, ani v oceánu.

Během následujících deseti let Solaris, tentokrát už ve středu pozornosti všech observatoří tohoto regionu, vykazovala udivující tendenci zachovat si svou naprosto bezpochyby gravitačně nestabilní oběžnou dráhu. Chvíli to zavánělo skandálem, protože vinu za tyto výsledky se leckdo pokoušel svalit (v zájmu vědy) na určité lidi nebo na použité počítače.

Nedostatek finančních fondů zavinil zpoždění následující solaristické výpravy o další tři roky, do chvíle, kdy Shannahan po shromáždění posádky dostal od Institutu tři vesmírné lodě třídy C. Půldruhého roku před příletem expedice startující z oblasti alfy Vodnáře uvedla druhá průzkumná flotila z pověření Institutu na oběžnou dráhu kolem Solaris automatický sateloid – Lunu 247. Tento sateloid po třech rekonstrukcích, mezi nimiž uplynuly desítky let, funguje dodnes. Údaje, které shromáždil, definitivně potvrdily zjištění Ottenskjoldovy výpravy o aktivní povaze pohybů oceánu.

Jedna Shannahanova loď zůstala na vysoké oběžné dráze, dvě po předběžné přípravě přistály na skalnatém kousku souše o rozloze asi patnácti set čtverečních kilometrů u jižního pólu Solaris. Po osmnácti měsících výprava ukončila práci, která probíhala úspěšně s výjimkou jedné nehody, zaviněné vadnou aparaturou. Výzkumný tým se však rozpadl na dva protikladné tábory. Předmětem sporu se stal oceán. Na základě analýz jej uznali za organický výtvar (nazvat ho živým se tehdy ještě nikdo neodvážil). Zatímco biologové ho pokládali za primitivní výtvar – jakýsi gigantický komplex připomínající příšerně přerostlou kapalnou buňku (přesto jej nazývali „prebiologická formace“), která obalila celou planetu rosolovitým obalem dosahujícím místy tloušťky až několika kilometrů – astronomové